

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 189/2021-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Územného bytového družstva, Košice-Ľahanovce**, Bukureštská 12, Košice, IČO 00 594 725, zastúpeného advokátkou JUDr. Annou Lacovou, Pražská 4, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 Er 5849/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 Er 5849/2013 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice I **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 20 Er 5849/2013 konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **384,08 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 17. februára 2021 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 Er 5849/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 189/2021 z 15. apríla 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 23. septembra 2013 na okresnom súde návrh na vymoženie uloženej povinnosti, a to vypratania bytu č. ■■■■ nachádzajúceho sa na ■■■■ poschodí obytného domu ■■■■ (ďalej len „byt“) proti povinnej v 1. rade a povinnému v 2. rade. Po oprave exekučných titulov včasti nesprávne uvedeného bydliska povinných vydala súdna exekútorica 22. septembra 2016 upovedomenie o začatí exekúcie. Proti tomuto upovedomeniu o začatí exekúcie podali povinní 12. októbra 2016 námietky proti exekúcii a zároveň aj návrh na odklad exekúcie. K námietkam povinných a k návrhu na odklad exekúcie podal sťažovateľ 26. októbra 2016 vyjadrenie.

4. Pretože okresný súd vo veci nekonal, žiadal sťažovateľ okresný súd (16. januára 2017, 6. júna 2017, 1. júna 2018 a 6. novembra 2018) o rozhodnutie o námietkach povinných a o návrhu na odklad exekúcie. Súčasne sťažovateľ oznámil okresnému súdu, že povinný v 2. rade 21. decembra 2017 zomrel. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu podal sťažovateľ 29. novembra 2019 sťažnosť pre porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predseda okresného súdu túto sťažnosť vyhodnotil ako dôvodnú, za vzniknuté prietahy sa ospravedlnil a súčasne uviedol, že prijal opatrenia, aby k ďalším prietahom v konaní nedochádzalo.

5. Okresný súd uznesením zo 17. decembra 2019 námietky povinných proti exekúcii zamietol. O návrhu povinných na odklad exekúcie však nerozhodol. Dňa 8. januára 2020 podala povinná v 1. rade odvolanie proti uzneseniu o zamietnutí námietok. Odvolanie bolo sťažovateľovi doručené súdnou exekútorikou 29. mája 2020, ku ktorému podal 2. júna 2020 vyjadrenie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že v napadnutom konaní došlo z dôvodu nečinnosti okresného súdu k zbytočným prietahom. Podľa jeho názoru okresný súd v jeho veci

nekoná od 12. októbra 2016. Až uznesením zo 17. decembra 2019 rozhodol o zamietnutí námietok povinných. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti však nebolo okresným súdom rozhodnuté o návrhu na odklad exekúcie. Aj napriek podanej sťažnosti na prietahy predsedovi okresného súdu, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná, je okresný súd nečinný, pričom daná exekučná vec nie je právne ani skutkovo zložitá. Sťažovateľ svojím správaním dĺžku konania negatívne neovplyvnil, zmenu v postupe okresného súdu nedosiahol ani svojimi urgenciami.

7. Sťažovateľ vníma postup okresného súdu ako nesprávny, pričom jeho nečinnosťou vznikajú sťažovateľovi ďalšie straty a zbytočné výdavky, ku ktorým došlo z dôvodu znehodnotenia jeho vlastníctva. Povinná v 1. rade byt zdevastovala, v byte spolu s povinnou bývajú bez súhlasu sťažovateľa aj iné osoby. Za užívanie bytu povinná sťažovateľovi neplatí a jej dlh k 31. decembru 2020 vymáhaný aj v iných exekučných konaniach je v sume 55 270 eur. K poškodeniu majetku sťažovateľa došlo výlučne len nečinnosťou okresného súdu, ktorý svojím nekonaním umožnil a prispel k deštruktívnemu konaniu povinnej v 1. rade a navyšovaniu pohľadávky spotrebovaním služieb dodávaných s užívaním bytu. V prípade plynulého konania okresného súdu by tieto škody vôbec nevznikli, ďalej nenarastali a nedošlo by ani k totálnemu zdevastovaniu bytu.

8. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikáže okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a prizná mu finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

9. V podaní doručenom ústavnému súdu 4. mája 2021 predseda okresného súdu k ústavnej sťažnosti uviedol, že okresný súd rozhodol uznesením zo 17. decembra 2019 o námietkach povinných proti exekúcii, ktoré zamietol. Proti tomuto uzneseniu podala povinná v 1. rade 10. januára 2020 sťažnosť. Okresný súd túto sťažnosť uznesením z 11. marca 2021 zamietol. Následne okresný súd rozhodol uznesením z 18. marca 2021 o nepovolení odkladu exekúcie. Proti tomuto uzneseniu podala povinná v 1. rade sťažnosť. Podľa predsedu okresného súdu v napadnutom konaní došlo k prietahom, pretože okresný súd rozhodol o námietkach proti exekúcii po viac ako 3 rokoch a o návrhu na odklad exekúcie rozhodol po 4 rokoch a 5 mesiacoch, čo je z hľadiska plynulosti konania neakceptovateľné.

III.2. Replika sťažovateľa:

10. Sťažovateľ v replike doručenej ústavnému súdu 17. mája 2021 uviedol, že sa stotožnil s vyjadrením okresného súdu o priet'ahoch v napadnutom konaní. Podľa jeho názoru však postup okresného súdu zostáva nezmenený, keďže z jeho ďalšieho postupu nevyplýva žiadna snaha konať bez priet'ahov. Sťažovateľ 2. mája 2021 písomne požiadal okresný súd o zaslanie doložky právoplatnosti a vykonateľnosti uznesení vydaných v danom exekučnom konaní, no na žiadosť okresný súd žiadnym spôsobom nereagoval. Uvedené nasvedčuje tomu, že okresný súd „*nemá ani snahu v danej veci konať plynulo.*“.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

13. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

Základnou povinnosťou všeobecného súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na príslušný súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Uvedená povinnosť sa vzťahuje bez výnimky aj na exekučné konanie, ktorého cieľom je zabezpečiť reálne naplnenie priznaného práva.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom

konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

15. Prvým posudzovaným kritériom bola právna a faktická zložitosť veci. Ústavný súd exekučné konanie spravidla považuje za konanie po právnej stránke, ako aj po faktickej (skutkovej) stránke pomerne jednoduché. Je to dané tým, že o spore účastníkov exekučného konania bolo už právoplatne rozhodnuté vo veci samej exekučným titulom, ktorý je podkladom pre nariadenie exekúcie. Medzi účastníkmi exekučného konania už preto nemôže byť sporné, aké práva prináležia oprávnenému a aké záväzky má proti oprávnenému povinný. Zmyslom exekučného konania je nútená realizácia práv oprávneného, keďže povinný dobrovoľne nespĺnil, resp. čiastočne nespĺnil povinnosti uložené v právoplatnom exekučnom titule (I. ÚS 78/02, I. ÚS 702/2013).

16. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní, či v konaní pred príslušným súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľa. V preskúvanom konaní ústavný súd nezistil závažné okolnosti, ktoré by bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľa v súvislosti s doterajšou dĺžkou konania v jeho veci.

17. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. V jeho postupe zistil ústavný súd nečinnosť od podania námietok proti exekúcii až do rozhodnutia o nich, teda od 12. októbra 2016 do 17. decembra 2019. Okresný súd však v nečinnosti pokračoval, pretože o návrhu na odklad exekúcie rozhodol až 18. marca 2021. Obdobie konania o námietkach proti exekúcii trvalo teda 3 roky a 2 mesiace a rozhodovanie o návrhu na odklad exekúcie 4 roky a 5 mesiacov, čo je lehota neprimeraná a ústavnoprávne neakceptovateľná.

18. Vzniknuté prieťahy v napadnutom konaní idú primárne na vrub okresnému súdu. V posudzovanom prípade nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ stále nachádza. Iba rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd nemohol považovať postup okresného súdu za súladný so základným právom sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov alebo právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto ústavný súd vyslovil, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 20 Er 5849/2013 konal bez zbytočných priet'ahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa právoplatne rozhodnutá (bod 2 výroku nálezu).

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

22. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä doterajšiu dĺžku napadnutého konania, neefektívny postup okresného súdu, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadost'učinenia v sume 2 000 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Úspešný sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby.

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Za tieto úkony uskutočnené v roku 2021 patrí odmena v sume dvakrát po 181,17 eur a režijný paušál v sume dvakrát 10,87 eur. Celkove teda trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 384,08 eur (bod 4 výroku nálezu).

26. Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi odmenu a režijný paušál za repliku zo 17. mája 2021, pretože sťažovateľ síce v tomto podaní reagoval na vyjadrenie predsedu okresného súdu, ale sťažovateľom uvedené skutočnosti nemali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej.

27. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2021

Peter Molnár
predseda senátu